

формування у студентів гуманності і благородства, самовіддачі і милосердя, необхідності постійно вдосконалювати свої знання.

Кожна лекція, поряд з викладанням фундаментальних положень медицини, містить елементи новизни. Лектор подав свої наукові ідеї, своє ставлення до перспектив розвитку даної науки, що підвищує інтерес студентів до предмета, активує їх розумову діяльність і сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Усі види навчальної діяльності кафедри переконують студента в тому, що тільки кваліфікована праця приносить людині радісне відчуття повноцінності, почуття власної гідності, необхідності і корисності людям. Тільки елементи творчості, інтуїції надають праці привабливості. Підтвердженням цього є стенди, що знаходяться на кафедрі і відображають наукові досягнення кафедри. Ознайомлення з ними сприяє створенню у студентському середовищі творчої атмосфери, викликає інтелектуальні почуття, а також повагу до академії, де вони навчаються.

Як у лекційному курсі, так і на лабораторних заняттях обов'язково підкреслюється внесок українських вчених у розвиток фізіології. Так, при вивченні фізіології центральної нервової системи студенти дізнаються, що вперше зареєстрував біопотенціали кори великих півкуль мозку академік В.Я.Данилевський. У цей час він був завідувачем кафедри фізіології одонтологічного факультету Харківського медичного інституту, яка потім стала кафедрою нашого вузу. У 1960 році український фізіолог П.К.Костюк уперше застосував мікроелектродну техніку.

Безумовно, ці та інші приклади досягнень українських вчених у галузі фізіології сприяють розвитку у студентів почуття патріотизму і гордості за свою Батьківщину.

ЄДНІСТЬ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ 7 ЗА ФАХОМ "ДИТЯЧА СТОМАТОЛОГІЯ"

Л.Г.Павленко,

О.В.Шешукова

Тісний взаємозв'язок навчання і виховання справедливо розглядається як невід'ємна умова успішної підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Ефективність виховної роботи, як і результативність навчання, залежить від планування мети, конкретизації змісту, вибору методики роботи.

Метою виховної роботи у підготовці лікаря-стоматолога є формування клінічного та загальнолюдського мислення, знання лікарської етики як системи поглядів на сутність лікарської діяльності, як теорії моральності. Лікар повинен добре опанувати деонтологією як частиною етики, і вміти реалізувати її положення в повсякденній лікарській праці,

Відповідно до мети в навчально-методичній роботі ми поставили такі завдання:

виховання у лікарів-інтернів почуття любові до своєї Батьківщини, поваги до професії лікаря;

виховання співчуття, чуйності до хворої дитини;

виховання делікатності, тактовності у поводженні з батьками хворої дитини;

формування доброзичливих, творчих взаємовідносин між членами колективу.

Для реалізації цих завдань потрібна робота всього колективу кафедри, оскільки як рівень деонтологічної підготовки лікарів-інтернів залежить від планування тематики практичних занять, семінарів та лекцій, цілеспрямованої роботи викладачів кафедри.

На кафедрі післядипломної підготовки лікарів-стоматологів питання, що пов'язані з лікарською етикою та деонтологією, введені до програми спеціальності. У курсі лекцій для лікарів-інтернів з розділу стоматології дитячого віку підкреслюються морально-етичні проблеми надання стоматологічної допомоги дітям. Так, у лекції "Програма профілактики, її складові, оцінка ефективності програм профілактики стоматологічних захворювань" наголошується, що провідне значення у профілактиці стоматологічних захворювань у дітей має комплекс державних, соціальних, гігієнічних, виховних та медичних заходів. Серед них найбільше значення має освітня гігієнічна програма, яку б підтримувала держава через Міністерство освіти та Міністерство охорони здоров'я України.

Дитячий стоматолог постійно проводить виховну, гігієнічну та санітарно-освітню роботу. Це й індивідуальні бесіди з дитиною під час прийому, уроки гігієни, лекції, санітарні бюлетені. Підкреслюється, що запорукою успіху при роботі з дитиною стає встановлення належного контакту, спокійна та цікава бесіда із застосуванням яскравих наочних приладь.

На семінарах, які проводяться у вигляді співбесіди з лікарями-інтернами або обговорення їх доповідей, акцентується увага на питаннях, які вимагають наявності у лікаря-стоматолога деонтологічних навичок. Наприклад, під час семінару "Діагностика та принципи лікування основних захворювань слизової оболонки порожнини рота у дітей" при розгляді гострого герпетичного стоматиту увага лікарів-інтернів звертається на важливість правильного встановлення етіологічного фактора, послідовність збору анамнезу, оцінки ступеня тяжкості захворювання. Це буває нелегко, бо у цьому випадку лікар має справу з маленькою дитиною віком до трьох років. Таким чином, питання встановлення контакту з батьками набирає особливої чинності. Лікар-стоматолог повинен доступно роз'яснити необхідність призначених маніпуляцій та ліків, у випадку важкого стану - госпіталізації. Мати тяжко хворої дитини глибоко психічно травмована і вимагає особливо чуйного ставлення і підвищеної уваги.

Прийом дітей зі стоматологічними захворюваннями надто складаний. Хвороба і все, що пов'язане з лікуванням, накладає відбиток на психіку дитини, її характер. Так, знижена реактивність, недовірливість, боязливість можуть бути результатом перенесених у минулому страждань, або страху очікування. Діти плачуть, відмовляються від лікування, батьки роздратовані, це вносить нервозність у роботу. У такому випадку витри-

мка лікаря, його моральна підготовленість до прийому визначає подальший план лікування та можливість його реалізації. Якщо лікар спокійний, впевнений у своїх силах, урівноважений, може заспокоїти дитину та її батьків - це є запорукою успіху.

Перше звертання до лікаря-стоматолога особливе. Ті емоції, які супроводжують дитину, можуть сформувати її негативне ставлення до проблем стоматологічної допомоги у цілому. На практичних заняттях лікар-інтерн повинен навчитися ставитися з величезною повагою до маленьких пацієнтів. Викладачі своїм прикладом демонструють основні правила обстеження та лікування дітей: увага до хворої дитини, спокійна та впевнена робота, рівна та спокійна інтонація, правдиве з урахуванням віку дитини роз'яснення наступних маніпуляцій, виключення з роботи слів і предметів, які невідомі дітям, вміле використання прикладу поведінки інших дітей.

У дитячій стоматології, як і в педіатрії, особливого значення набувають питання взаємовідносин медичного персоналу, зокрема лікаря, з батьками. Батьки індеколи протестують, коли їх дітей лікують лікарі-інтерни, які не засвоїли у повному обсязі необхідні практичні навички. У таких випадках багато залежить від досвіду, знань та вміння налагодити стосунки з людьми. Викладач пояснює батькам, що він відповідає за лікування дитини, добре характеризує лікаря-інтерна, його уміння і професійні навички. До лікарів-інтернів співробітники кафедри завжди ставляться з повагою, як до молодих спеціалістів, колег.

Колектив кафедри, розуміючи важливість проблеми деонтологічного виховання, постійно працює над підвищенням професійної майстерності, педагогічних навичок і на особистих прикладах підкреслює значимість та важливість виховання у лікарів-інтернів рис гуманізму, людяності, чуйності, любові до маленьких пацієнтів.

Анкетування студентів старших курсів показало, що вони бояться роботи дитячого стоматолога. Але після практичних занять, семінарів та лекцій на кафедрах лікарі-інтерни починають розуміти особливості, що виникають у роботі лікаря-стоматолога на дитячому прийомі. І тільки ті, хто добре засвоє деонтологічні навички, та має такі риси особистості як чуйність, співчуття, уважність до проблем хворої дитини, обирають професію дитячого стоматолога свідомо і віддають усі сили цій нелегкій справі. Прикладом цього може бути колектив Полтавської міської дитячої стоматологічної поліклініки, який на 99 відсотків складається з випускників Української медичної стоматологічної академії різних років.

ФОРМИ І ЗАСОБИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ НА КАФЕДРІ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

І.О.Падалка, Л.Ф.Каськова, П.І.Ткаченко, О.В.Гуржій

Необхідність постійного вдосконалення форм, засобів навчання і виховання студентства зумовлена суттєвими змінами життя суспільства,